

Тема: Філософія історії К. Маркса.

Карл Маркс починає свою інтелектуальну кар'єру з філософії. Він росте, поки філософія Георга Гегеля (1770-1831) домінує в німецьких університетах. Суть філософії Гегеля полягає в тому, що історія не є фіксованою. Речі не залишаються такими, як є. Історія – це великий процес розвитку, діалектика на жаргоні, який рухається вперед через усунення протиріч. Ця концепція також є центральною для Маркса, але зовсім не так, як для Гегеля.

Абстрактний опис діалектики часто зводиться до тріади: ідея (теза) конфліктує (антитеза), а зіткнення між ними призводить до нової ситуації (синтезу). Ця тріада спочатку була помічена філософом Йоганном Фіхте (1762–1814) як опис стилю аргументації, але Гегель уже критикував її як надто спрощену. І все ж це допомагає зрозуміти Гегеля. Візьміть за приклад свободу. Ми візьмемо, з точки зору Гегеля, абстрактну ідею свободи. Це суперечить обмеженням свободи (скінченна свобода), і це зіткнення призводить до реалізації свободи, як, наприклад, у Французькій революції.

Маркс особливо критикує послідовників Гегеля свого часу, младогегельянців. Він звинувачує їх у припущенні, що ідеї рухають історією. У передмові до «Німецької ідеології». Про це Маркс жартома пише: «Був колись один сміливий чоловік, якому спала на думку, що люди тонуть у воді лише тому, що вони одержимі ідеєю тяжіння. Якби вони викинули цю ідею зі свого розуму, оголосивши її марновірством, релігійною ідеєю, наприклад, вони були б вище будь-якої небезпеки потонути. Все життя він боровся з ілюзією гравітації, згубність якої кожна статистика давала йому нові численні докази. Цей мужній чоловік був типом нових революційних філософів у Німеччині».

У Гегеля все в кінцевому підсумку є частиною Абсолютної Ідеї, скажімо, Бога, який проявляється у світі. Маркс засуджує цей містицизм філософії Гегеля. Про це він пише у передмові до «Капіталу» 1873 року: «Містифікація, якою страждає діалектика Гегеля, жодним чином не змінює того факту, що він першим цілком і свідомо виклав її загальні форми руху. Вона на ньому. Його потрібно перевернути, щоб знайти в містичній оболонці раціональне ядро».

За Марксом, не стільки розвиток ідей, скільки розвиток матеріального світу рухає історію вперед. Щоб отримати знання про матеріальні речі, ми повинні застосувати до них діалектичний аналіз. Отже: аналіз реальних фабрик, трудящих і суспільства. Ця відмінність між Гегелем і Марксом є, можливо, найбільшим доповненням Маркса до філософії. Цей погляд також називають діалектичним та історичним матеріалізмом, хоча сам він не вживає цих термінів.